

Oslo, 19. mai 2017

Hørings svar fra Unge funksjonshemmede

Unge funksjonshemmede viser til høringsbrev fra Arbeids- og sosialdepartementet av 21. februar 2017, og benytter med dette anledningen til å komme med innspill til "En mer effektiv og fremtidsrettet hjelpemiddelformidling – for økt deltakelse og mestring – rapport fra ekspertutvalg".

Unge funksjonshemmede er en interesseorganisasjon for 35 frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner, som til sammen har over 25 000 medlemmer. Vi er en sentral kunnskapsleverandør og samarbeidspartner for alle som jobber med arbeidsliv, helse og organisasjonsutvikling for ungdom med funksjonshemninger og kroniske sykdommer. Unge funksjonshemmedes overordnede mål er full deltakelse og likestilling for funksjonshemmet ungdom.

Hjelpemidler er en forutsetning for at mange funksjonshemmede kan leve et deltakende liv i samfunnet, og at de mestrer hverdagen med alle dens gjøremål. Unge med funksjonsnedsettelse er i en krevende livsfase der man skal etablere seg, i egen bolig, på utdanningsinstitusjoner, på en arbeidsplass, eller i et nettverk med venner og frivillig engasjement. Retten til hjelpemidler er en viktig faktor for at funksjonshemmede klarer denne etableringsfasen. Vi er derfor svært bekymret for konsekvensene for unge funksjonshemmede dersom folketrygdens ansvar for hjelpemidler i dagliglivet og bolig blir svekket, og at rettigheten blir avhengig av kommunale budsjetter. Kommunene vil tildeles oppgaver de har mindre kompetanse på uten sikkerhet for at finansieringen blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Dette vil ramme funksjonshemmede og bidra til en uønsket variasjon i tilbudet som nå er en grunnleggende rettighet.

Utvalget legger til grunn at brukernes behov er det sentrale elementet for en velfungerende hjelpemiddelpolitikk og at brukernes rettigheter må sikres. Likevel bryter utvalget med sitt grunnleggende prinsipp når flertallet foreslår å endre folketrygdens ansvar.

Dagens modell er forankret i tre grunnleggende prinsipper. Unge funksjonshemmede mener at disse må stå fast:

- **Individuell rettighet i folketrygden.** Retten til hjelpemidler er forankret i folketrygdloven, og folketrygden finansierer hjelpemidlene i hjem, utdanning, arbeid og fritid. Behovet avgjør løsningen; ikke kommunebudsjettet.

- **Nasjonal utlånsordning.** Hjelpemidlene formidles via en nasjonal utlånsordning, og ikke som tilskudd med egenandel. Utlån sikrer at den enkelte får nødvendige hjelpemidler, uavhengig av egen lommebok og adresse.
- **Formidlingsfaglig forsvarlig.** Hjelpemiddelsentralene har helhetlig og solid kompetanse. Kompetente fagmiljøer er en sikkerhet for at tilbudet dekker det faktiske behovet og at utprøving, faglig rådgivning og opplæring blir ivaretatt. Kommuner og hjelpemiddelsentraler samarbeider om løsninger.

Videre støtter Unge funksjonshemmede FFOs utdypende svar på høringen.

Rettighet gjennom folketrygden

Brukerorganisasjonene for funksjonshemmede, Unge funksjonshemmede inkludert, mener det er viktig at de sterke sidene ved dagens modell videreføres. Innbyggernes rettighet til hjelpemidler gjennom folketrygden sikrer hjelpemidler som i stor grad kompenserer for funksjonsnedsettelse. Dette har stor betydning for likestilling og deltakelse i arbeidslivet, og i samfunnet.

Utvalgets forslag om å overføre sentrale oppgaver, rettigheter, finansiering og faglig formidling fra staten til kommunene må avvises. Om tilgangen til hjelpemidler blir avhengig av geografisk bosted og kommuneøkonomi, vil det være en alvorlig svekkelse av funksjonshemmedes rettigheter til å leve et selvstendig, aktivt, og meningsfylt liv som deltakende borger i samfunnet.

Unge funksjonshemmede mener at retten til hjelpemidler fortsatt må ligge til folketrygden med et statlig finansieringsansvar. Dette sikrer forutsigbarhet, helhet og en likeverdig rett til hjelpemidler på alle livsområder, det være seg hjem, skole, utdanning, arbeid og fritid.

Hjelpemiddelsentralene

Hjelpemiddelsentralene sitter på uvurderlig kompetanse om funksjonshemmedes behov og hjelpemidlenes mulighet til å dekke disse. Når hjelpemiddelsentralene samarbeider med kommunene sikrer de at rett løsning blir formidlet og tatt i bruk. Til det beste for brukerne. Dagens modell sikrer funksjonshemmede tilgang til både hjelpemidler og spesialkompetanse. Hjelpemiddelsentralene ser helhetlig på brukernes behov, både de enkle og de mer spesialtilpassede hjelpemidlene. De har høy ekspertise, og ivaretar et livsløpsperspektiv.

Dersom ansvaret for enkle, høyfrekvente hjelpemidler samt fastmonterte hjelpemidler i bolig blir flyttet fra hjelpemiddelsentralene til kommunene, er konsekvensen at nye oppgaver legges på kommunene uten sikkerhet for at det følger med penger, kapasitet og kompetanse. Kommunene vil få ansvaret for både å finansiere

hjelpemidlene og for den faglige formidlingen av riktige løsninger, vedtak, innkjøp, lagerhold og reparasjoner.

Hjelpemiddelsentralene driver i dag en omfattende kursvirksomhet for kommunene og har ansvaret for alle anskaffelser og all kvalitetssikring. 100 av landets kommuner har ikke ergoterapeut, og kapasiteten er lav i mange som har.

Unge funksjonshemmede mener at hjelpemiddelsentralenes rolle ikke må svekkes. Hjelpemidler i bolig og dagligliv må ikke fjernes fra folketrygden og sentralenes ansvarsområde.

Utlån eller tilskudd

Unge funksjonshemmede er svært kritisk til flertallets vurdering om at tilskudd kan være hensiktsmessig på noen områder.

Unge funksjonshemmede mener at tilskudd ikke vil bidra til økt valgfrihet for bruker, men i stedet svekke tilbudet for unge funksjonshemmede. Det kreves enorm systemkompetanse for unge funksjonshemmede med sammensatte behov fra ulike tjenester. Denne gruppen er i en overgangsfase hvor de allerede bruker uforholdsmessig mye tid og krefter på å navigere tjenestene for å kunne delta i samfunnet og mestre hverdagen. Tid og krefter de skal og bør bruke på utdanning og arbeid.

En tilskuddsordning vil favorisere de som har evner, overskudd og forutsetninger til å kunne orientere seg i et stort og ukjent marked. En tilskuddsordning vil også legge ansvaret for innkjøp, kvalitetssjekk av produktet, reparasjoner, samt oppfølging av hjelpemidlet på bruker.

Unge funksjonshemmede støtter, i likhet med FFO, på bakgrunn av dette utvalgets mindretall på at tilskudd på hjelpemiddelområdet er prinsipielt uønsket fordi det kan true vesentlige sider av hjelpemiddelformidlingens formål.

Forbedring av dagens modell

Unge funksjonshemmede er enig i at det er forbedringspotensial i dagens modell. IKT-løsningene må moderniseres, og rutiner forenkles for å effektivisere formidlingen og gjøre det enklere for brukerne å få rett hjelpemidler til rett tid. Vi er enig med utvalget at man må styrke samhandling og effektivisering i hjelpemiddelformidlingen. Vi støtter å styrke brukerpassordningen for erfarne brukere, samt å forbedre bestillingsordningen for enkle og høyfrekvente hjelpemidler.

For å styrke samhandlingen må man styrke førstelinjetjenesten. Vi trenger derfor flere ergoterapeuter og fysioterapeuter i kommunene.

Unge funksjonshemmede er og glad for at utvalget foreslår å tilrettelegge for hjelpemidler som fremmer mulighetene for utdanning eller arbeid. For unge med nedsatt funksjonsevne er det avgjørende at denne type hjelpemidler kommer raskt på plass for å sikre gode overganger til utdanning og arbeidsliv.

Videre er det behov for mer kunnskap. Informasjonen om rettigheter og muligheter må bedres, og det må satses på FoU på området.

Med vennlig hilsen

Camilla Lyngen
Styreleder
camilla@ungefunksjonshemmede.no
918 46 984

Synne Lerhol
Generalsekretær
synne@ungefunksjonshemmede.no
480 93 590